

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
í t é l e t e**

Az ügy száma: Gfv.VII.30.106/2020/5.

A tanács tagjai: Farkas Attila a tanács elnöke
Dr. Gáspár Mónika előadó bíró
Dr. Csőke Andrea bíró

Az I. rendű felperes:

A II. rendű felperes:

A felperesek képviselője: Dr. Marczingós Ügyvédi Iroda

Az alperes:

Az alperes képviselője: Szabó Ügyvédi Iroda

A per tárgya: szerződés létre nem jötte, érvénytelensége

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: I-II. rendű felperes

A másodfokú bíróság neve és a felülvizsgálni kért jogerős határozat száma:

Fővárosi Ítéltábla 20.Gf.40.348/2019/5-II. számú ítélet

Az elsőfokú bíróság neve és határozatának száma:

Budapest Környéki Törvényszék 5.G.40.093/2019/7. számú ítélet

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi az I. rendű és a II. rendű felperest, hogy 15 napon belül egyetemlegesen fizessenek meg az alperesnek 361.315 (háromszázhatvanegyezer-háromszáztizenöt) forint felülvizsgálati eljárási költséget, valamint az államnak – felhívásra – 1.230.000 (egymillió-kétszázharmincezer) forint felülvizsgálati eljárási illetéket.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperesek 2007. július 27-én benyújtott hitelkérelme alapján, amelyben új építésű lakás megvásárlásának finanszírozására 12.300.000 Ft összegű svájci frank hitel folyósítását kérték 360 hónap futamidőre, fix kamatozás mellett, a felek 2007. október 1-jén devizaalapú kölcsönszerződést kötöttek. Tartalmazta a kölcsönszerződés a kölcsön összegét 82.805,98 CHF, valamint 12.300.000 Ft

összege, az átváltás árfolyamát (148,54 HUF/CHF), a futamidőt (360 hónap), a havi törlesztőrészletet (478,14 CHF, illetve 73.839 Ft), a kölcsön éves kamatlábát (4,00%), a kezelési költséget (havi 0,100%), a THM-et (6,97%).

- [2] A felek a kölcsönszerződés biztosítékeként az alperes javára önálló zálogjogot alapítottak, valamint elidegenítési és terhelési tilalmat kötöttek ki.
- [3] A felperesek a szerződésben foglalt kötelezettségeik megerősítéséről közjegyzői okiratba foglalt nyilatkozatot tettek.
- [4] Az alperes 2015. április 21-én a külön törvényen alapuló elszámolási kötelezettségének a tisztességtelen szerződési feltételekkel összefüggésben eleget tett, az általa tisztességtelenül felszámított összeget 7.637,5 CHF-ben mutatta ki, amelyet a felpereseknek a kölcsönszerződés alapján lejárt és esedékes tartozására számolt el.
- [5] A hitel forintosítását követően a kölcsönszerződésből eredő tőketartozás összegét 20.197.517,76 Ft-ban, a lejárt tartozást 1.149.678,69 Ft-ban mutatta ki. A felperesek 2007-2015 között 7.697.238 Ft-ot teljesítettek az alperes felé.

A felperesek keresete és az alperes ellenkérelme

- [6] A felperesek keresetükben elsődlegesen a felek közti kölcsönszerződés, valamint a zálogszerződés érvénytelenségének, illetve létre nem jöttének, másodlagosan az önálló zálogjogot alapító szerződés semmisségének, továbbá a közokiratba foglalás kötelezettségére vonatkozó szerződéses feltétel tisztességtelenségének megállapítását, az érvénytelenség jogkövetkezményeként pedig a kölcsönszerződés hatályossá nyilvánítását kérték a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: rHpt.) 210. § (1) bekezdése, 213. § (1) bekezdés a) pontja, a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: rPtk.) 217. § (1) bekezdése, 200. § (2) bekezdése alapján.
- [7] Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult.

Az első- és a másodfokú bíróság határozata

- [8] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította.
- [9] Határozatának indokolása szerint a felek között kifejezett akaratnyilatkozatuk szerint az írásban rögzített tartalommal jött létre szerződés, amely az rPtk. 685. § e) pontja szerint fogyasztóinak minősült, a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: DH1. tv.), valamint a DH1. tv.-ben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény (a továbbiakban: DH2. tv.) hatálya alá tartozott. Az elsőfokú bíróság a DH2. tv. 37. § (1) és (2) bekezdéséből következően, az érvénytelenség jogkövetkezményének alkalmazására a felek közti elszámolással együtt kiterjedő, összecsúszó kereseti kérelem nélkül az érvénytelenség megállapítása mellett előterjesztett további, vagyis a szerződés létre nem jöttének megállapítására irányuló és a felek fizetési kötelezettségére ki nem ható szerződéses feltétel tisztességtelenségére vonatkozó kereseti kérelmeket tekintette érdemben elbírálnak.
- [10] Megállapította, hogy a felek megállapodása a kölcsönszerződés valamennyi lényeges elemére kiterjedt [rPtk. 205. § (1) és (2) bekezdés, 523. § (1) bekezdés], teljesítette az rHpt. 210. § (1)-(2) bekezdésében írt alaki elvárásokat is. A szerződés kikötése a közjegyzői okiratba foglalás kötelezettségéről megfelelt a közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. évi törvény (a továbbiakban: Közjegyzői tv.) 120. § (1) bekezdésében, a jelzálog-hitelintézetéről és a jelzáloglevélről szóló 1997. évi XXX. törvény 6. §-ában foglaltaknak, miáltal az rPtk. 209. § (5) bekezdése szerint nem minősült tisztességtelennek. Kitért ugyanakkor a bíróság arra is, hogy a perbeli kölcsönszerződés a kölcsönösszeg, a törlesztőrészletek száma, összege, a törlesztési időpontok meghatározásával nem volt érvénytelennek tekinthető az rHpt. 213. § (1) bekezdés a) és e) pontja alapján. Nem volt

megállapítható a szerződés nyilvánvalóan jóerkölcsbe ütköző jellege sem a Kúria 6/2013. PJE jogegységi határozatában foglalt szempontrendszer szerint.

- [11] A felperesek fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [12] A jogerős ítélet indokolása elsőként azt tartalmazta, hogy az elsőfokú bíróság a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: rPp.) 221. §-ának megfelelő, részletesen indokolt döntéssel utasította el a keresetet, ítéletének indokolása – a szerződés létrejöttével, az egyes érvénytelenségi okokkal összefüggő jogi álláspont kifejtésén túl – kiterjedt az okiratok tartalmának, a felek nyilatkozatának, a tanúvallomásoknak az értékelésére, a felajánlott bizonyítás mellőzésére is. Az elsőfokú ítélet megfelelt egyúttal az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) C-453/10., C-118/17., C-186/16., C-51/17. számú ítéleteiben megadott szempontrendszernek. Kiemelte a másodfokú bíróság ehhez kapcsolódóan, hogy az árfolyamrésre vonatkozó tisztességtelen szerződéses feltételek törvényi módosításával az érintett kölcsönszerződések érvényben maradtak; a jogszabályi megoldás megfelel a 93/13/EGK irányelv (a továbbiakban: fogyasztói irányelv) 6. cikk (1) bekezdésében írt elvárásnak azáltal, hogy a szerződő felek közti egyensúly helyreállításával éri el a szerződés érvényességének fenntartását (C-453/10., C-118/17.). Az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó szerződéses feltételek hatálya alá tartoznak a fogyasztói irányelv 4. cikk (2) bekezdésének; tisztességtelen jellegük egyedül akkor nem vizsgálható, amennyiben az adott ügyben eljáró nemzeti bíróság következtetése szerint az eladó vagy szolgáltató azokat világosan és érthetően fogalmazta meg (C-186/16., C-51/17.). Az EUB ítélkezési gyakorlata szerint – amelyre az elsőfokú bíróság ítéletéből kitűnően tekintettel volt – a nemzeti bíróságnak nem egyedül a szerződés tartalmát, hanem a szerződéskötést megelőző tájékoztatást is vizsgálnia kell az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó szerződéses feltétel tisztességtelensége tekintetében.
- [13] A fellebbezés által felvetettekkel szemben, a fogyasztói irányelv által követelt védelem teljesüléséhez az ítélőtábla nem észlelt további tisztességtelen szerződéses feltételt az ügyben a rendelkezésre álló adatok, bizonyítékok mellett. E körben a fellebbezés magának a szerződéskötés folyamatának a tisztességtelenségére utalt. A C-51/17. számú ítéletben meghatározottak szerint megtörtént az elsőfokú eljárásban a szerződéskötést megelőző megfelelő tájékoztatás vizsgálata az okiratok, a felek meghallgatása és a banki ügyintézők tanúvallomásának együttes értékelésével. Egyetértett a másodfokú bíróság az elsőfokú ítélet álláspontjával abban is, hogy a felperesek nem bizonyították a felek közti szerződés létrejöttét az írásbelitől eltérő, szóbeli megállapodással rendezett tartalommal.
- [14] Hangsúlyozta végül, hogy a deviza vételi, illetve eladási árfolyam kikötésének tisztességtelensége nem vezet a kölcsönszerződés rHpt. 213. § (1) bekezdés a) pontja szerinti érvénytelenségéhez. Az árfolyamrés alkalmazására vonatkozó szerződéses rendelkezés részleges érvénytelenséget eredményez, amelynek jogkövetkezményét a jogalkotó rendezte.

Felülvizsgálati kérelem, ellenkérelem

- [15] A jogerős ítélettel szemben a felperesek nyújtottak be felülvizsgálati kérelmet, amelyben a jogerős ítélet elsőfokú ítéletre kiterjedő hatályon kívül helyezésével kérték közbenső ítélettel a kölcsönszerződés érvénytelenségének megállapítását és az elsőfokú bíróság utasítását új eljárás lefolytatására, új határozat hozatalára az érvénytelenség jogkövetkezményének orvoslásával kapcsolatban. Indítványozták a felülvizsgálati eljárás felfüggesztését az EUB előtt C-932/19. számon kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárásra tekintettel.
- [16] Arra hivatkoztak, hogy téves a jogerős ítélet álláspontja a különmemű árfolyamok tisztességtelen kikötését illetően, egyrészt mivel a szerződéses feltétel törvényben deklarált semmissége mellett nem tette lehetővé a fogyasztó számára, hogy kérje a semmis kikötéssel előállt ténybeli és jogi helyzet helyreállítását, másrészt azért, mert elvonta a fogyasztó jogát, hogy hivatkozzon a tagállami

normával kialakított ászf tisztességtelenségére. Állították az ügyben első- és másodfokon eljáró bíróságok mulasztását a közösségi jog rendelkezései alkalmazásának, a semmisségi okok figyelembevételének elmaradása miatt, jogszabálysértésként pedig a fogyasztói irányelv és az értelmezését adó EUB ítéletek normasértő alkalmazását.

- [17] Előadták, hogy az rPtk. 209/A. § (2) bekezdése, a DH1. törvény 3. § (1) bekezdése alapján kiesik a szerződésből a szerződéskötés kori vételi árfolyam semmis kikötése, azzal együtt a kölcsön devizaösszege, a szerződés fő tárgya így a forintösszeg marad; kiesik továbbá a folyósítási kori vételi árfolyam kikötése, valamint az adósi kötelezettséget meghatározó eladási árfolyam előírása is, miáltal nem tartalmazza a szerződés a forintban meghatározott havi törlesztőrészletet, emiatt pedig az rHpt. 213. § (1) bekezdés e) pontját sérti. A jellegadó szolgáltatás tisztességtelensége az egész szerződés érvénytelenségéhez vezet, az érvénytelenség az EUB C-618/10. számú döntése szerint nem küszöbölhető ki, az érvénytelenség jogkövetkezményét a hatályossá nyilvánítás orvosolja az rPtk. 237. § (2) bekezdése szerint. Rámutattak, hogy a hitelező vételi árfolyamot a szerződéskötés kori és a folyósítás kori is alkalmazott, melyek közül a jogalkotó a szerződéskötés kori árfolyamot meg sem kísérelte konvalidálni, a DH1. tv. egyedül a folyósítás kori alkalmazott árfolyamra terjed ki. A szerződéskötés kori árfolyam így kiesik a szerződésből, a folyósítás kori árfolyam esetén merül fel az a kérdés, hogy a fogyasztó elfogadja-e a diszpozitív rendelkezést.
- [18] A szerződés teljes érvénytelenségét okozza az rPtk. 200. § (2) bekezdése és az Alkotmánybíróság 801/B/2002., 34/2014. (XI. 14.) AB határozata alapján a nyilvánvaló jóerkölcsebe ütközése is, nem önmagában az értékállandósági kikötés, hanem a konstrukcióban ahhoz társított egyéb elemekkel együtt. Az ügyben elsőfokon eljáró bíróságnak – a PJE határozat helyett – alkalmaznia kellett volna az AB határozat megállapításait és az ágazati szabályokat, amelyek a jóerkölcsebe ütközést támasztják alá.
- [19] Kifejtették a forint kölcsönösszegre, a futamidőre vonatkozó szerződéses feltételek egyedi megtárgyaltságát, illetve az ászf-ként elfogadott ügyleti kamatot, a biztosítékok rendszerét.
- [20] A felek közti szerződés részévé váltak a DH1. tv. 3. § (1) és 4. § (1) bekezdésében rendezett kikötések, amelyeket a hitelező olyan konstrukcióban alkalmazott, hogy annak okozatosságát, mechanizmusát nem bontotta ki, ezért nem állapítható meg, hogy a fogyasztó által felső határ nélkül viselt árfolyamkockázat miből fakad. Az árfolyamkockázatot illetően elvárt tájékoztatási kötelezettség kapcsán annak tartalma és közlésének ideje bír jelentőséggel. Álláspontjuk szerint a deviza konstrukció egymással vegyített elemei – kiemelten a hitelező egyoldalú szerződésmódosítási joga, az értékállandósági kikötés árfolyamkockázata – olyan rendszerben jelentkeztek, amely a fogyasztó számára nem volt átlátható, nem volt felmérhető az összes egymásra hatása, ami egyfelől a tájékoztatási kötelezettség megsértéseként, másfelől a jóerkölcsebe ütközés körében is értékelhető.
- [21] A deviza vételi árfolyam alkalmazásának tisztességtelensége miatt, e szerződéses feltétel kiesésével összefüggésben hivatkoztak arra is, hogy az rPtk. 231. § (2) bekezdésében írt árfolyammal való helyettesíthetőséghez két feltétel szükséges az EUB értelmezése szerint: az egyik, hogy a fogyasztó a hátrányos következményektől egyébként nem óvható meg, szükséges továbbá, hogy a szerződés a tisztességtelen feltétel elhagyásával ne legyen teljesíthető. Állították, hogy a vizsgált feltétel hiányával a szerződés teljesíthető, a fogyasztó érdeke pedig az, hogy ne viselje az árfolyamkockázatot, a konvalidálás számára kifejezetten hátrányos. A fogyasztó a vételi árfolyamra és az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó feltételek semmisségét [rPtk. 209/A. § (2) bekezdés] állítja, erre alapítottnak tagadja meg a teljesítést.
- [22] A szerződés fennmaradó tartalma alapján megállapítható álláspontjuk szerint, hogy a kölcsön egyedileg megtárgyalt forintösszege az rHpt. 213. § (1) bekezdés a) pontja szerint meghatározott, sérül viszont az rHpt. 213. § (1) bekezdésének e) pontja, mert a kölcsönösszeghez nem társítható forintban meghatározott havi törlesztőrészlet. Ebből következően a tisztességtelen szerződési

feltételek mellőzésével a szerződés nem teljesíthető, ami az egész szerződés érvénytelenségéhez vezet.

- [23] Hangsúlyozták az rPtk. 209/A. § (2) bekezdése, a fogyasztói irányelv 6. cikk (1) és 7. cikk (1) bekezdése alapján a nemzeti bíróság kötelezettségét azon szerződési feltételek tisztességtelenségének hivatalbóli vizsgálatában, amelyek a jogvita tárgyához kapcsolódnak (C-397/11.).
- [24] Álláspontjuk szerint akaratukkal szemben nem hatályosulhatnak a DH-törvények, ezért az anyagi jog alkalmazhatósága miatt előkérdése a pernek a hivatkozott előzetes döntéshozatali eljárás, amelynek tárgya a tagállami diszpozitív norma és a fogyasztói irányelv szerint a fogyasztói akarat elsődlegességének összemérése. A DH2. tv. 39. §-a, 37. § (1) bekezdése, 37/A. § (1) bekezdése, 38. § (6) bekezdése eredményeként a szerződés részévé vált ászf semmisségének jogkövetkezménye eltér a fogyasztói irányelvtől, a szerződés tartalmává a banki elszámolás adatai válnak. A DH-törvények alkalmazhatóságát az dönti el, hogy a fogyasztó magára nézve hátrányosabbnak az egész szerződés semmisségét, az azzal járó visszafizetési kötelezettséget, avagy az MNB árfolyam behelyettesítésével járó anyagi terheket tekinti. Nyilatkoztak, hogy a ténybeli és jogi helyzet helyreállítását a tisztességtelen feltételek elhagyásával kívánják, tiltakoznak a DH-törvények alkalmazásával szemben. Utaltak a jogszabályi rendelkezéssel módosított szerződéses tartalom egyedileg meg nem tárgyalta, ezáltal a fogyasztói irányelv 3. cikk (2) bekezdése alá vont és a bíróság által vizsgálható ászf jellegére (C-51/17.). Állították, hogy a DH-törvények rendelkezése az ott írtaktól eltérő jogérvényesítés kizárásáról csak akkor felel meg a fogyasztói irányelvnek, ha a fogyasztó abba a kötelmi jogi helyzetbe kerülhet, amely a tisztességtelen szerződéses feltételek elhagyásával állna elő.
- [25] A DH1. tv. 3. § (2) bekezdését illetően is megilleti a fogyasztót, hogy a teljes szerződés semmisségét válassza (C-260/18.). A nemzeti bíróság nem jogosult a tisztességtelen szerződési feltétel tartalmának módosítására (C-618/10.). A tisztességtelen szerződési feltétel diszpozitív tagállami normával való helyettesítéséhez a fogyasztót érintő „különösen káros következmények” a fogyasztó akaratán múlnak (C-26/13.). A fogyasztó akaratával szemben a tagállami norma nem érvényesülhet, így kiesik a szerződésből a teljes devizakonstrukció.
- [26] A jogerős ítéletre konkretizáltan állították, hogy az ügyben másodfokon eljáró bíróság az elsőfokú ítélet indokolásának a közösségi jogra vonatkozó kiegészítésével egyfokúvá tette a pert, egyebekben pedig tévesen foglalt állást az EUB felhozott döntései alapján. Döntésének helyességét a C-125/18. számú határozat megdönti. Az ítélet indokolásának az rHpt. 213. § (1) bekezdés a) pontjára vonatkozó részével szemben azt emelték ki, hogy a devizaösszeg kiesésével egyedül a forintösszeg nevesített a szerződésben, de az e) pontnak így sem felel meg a felek szerződése. A szétválasztó elv a versenyjog és a fogyasztóvédelem területén egyformán érvényesül. Álláspontjuk szerint a per egyfokúvá válásához vezetett az is, hogy az ügyben eljáró bíróságok nem merítették ki a kereseti kérelmet.
- [27] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályban fenntartására irányult. Egyetértett a jogerős ítélet indokaival.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [28] A Kúria – a jelen eljárásban érdemben vizsgálható jogszabálysértések mellett – nem találta indokoltnak, ezért mellőzte a felülvizsgálati eljárás tárgyalásának felfüggesztését és az Európai Unió Bírósága előtt C-932/2019. számon kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárás befejezéséig [rPp. 152. § (2) bekezdés, 3/2005. (XI. 14.) PK-KK vélemény].
- [29] A felperesek által megjelölt előzetes döntéshozatali eljárás tárgyát tekintve megállapítható, hogy a jogerős ítélettel elbírált kereset tárgya, a felülvizsgálati eljárásban rendelkezésre álló bizonyítékok köre, valamint a felülvizsgálati eljárás keretei miatt – a későbbiekben részletezettek szerint – nem volt jelentősége azoknak a jogkérdéseknek, amelyek a felülvizsgálati eljárásban érdemben

vizsgálható jogszabálysértéseken kívül irányultak a fogyasztóvédelmi rendelkezések értelmezésére. A DH-törvényekkel rendezett tisztességtelen szerződéses feltételek érvénytelenségének az rPtk. és a DH-törvények szerint lehetséges jogkövetkezményeit tekintve megalapozatlanul érveltek a felperesek az ügy érdemi elbírálására kiható – a felülvizsgálati kérelem elbírálása szempontjából előkérdésnek minősülő – eljárásként a C-932/2019. számú előzetes döntéshozatali eljárásra.

- [30] A Kúria a jogerős ítéletet az rPp. 275. § (2) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta, és azt ott megjelölt okokból nem találta jogszabálysértőnek.
- [31] Előrebocsátja a Kúria, hogy az rPp. 272. § (1) és (2) bekezdései értelmében – miként azokat az 1/2016. (II. 15.) PK vélemény értelmezte – a jogerős ítélet több rendelkezését támadó, avagy több egymástól elkülönülő jogszabálysértésre hivatkozó felülvizsgálati kérelemnek valamennyi hivatkozás tekintetében rendelkeznie kell a törvényben meghatározott, egymással szoros logikai és perjogi kapcsolatban álló kötelező tartalmi kellékekkel. Ezek a támadott határozat, a jogszabálysértés és azzal összhangban a megsértett jogszabályhely megjelölése, a jogorvoslati kérelem indokainak ismertetése és a Kúria döntésére irányuló határozott kérelem. Több jogszabálysértésre alapított felülvizsgálati kérelemnek valamennyi jogszabálysértés tekintetében teljesítenie kell az előzőekben bemutatott tartalmi elvárást, ellenkező esetben a tartalmilag fogyatékos felülvizsgálati kérelmet – vonatkozó részében – a Kúria nem vizsgálhatja érdemben. A tartalmilag hiányos perorvoslati kérelem nem korrigálható utóbb, sem hiánypótlás elrendelésével, sem a felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél kiegészítő nyilatkozatával. A felülvizsgálati kérelemnek a kötelező tartalmi, egyben fogalmi elemekkel a benyújtására nyitva álló hatvannapos határidőn belül kell rendelkeznie. Az rPp. 272. §-át 2012. szeptember 1-jei hatállyal módosító, az igazságügyi és közigazgatási tárgyú törvények módosításáról szóló 2012. évi CXVII. törvény 9. §-a és 17. §-a eredményeként a 2012. október 31-e után jogerőre emelkedett határozatok ellen benyújtott felülvizsgálati kérelmek kötelező tartalmi eleme – egyebek mellett – a megsértett jogszabályhely megjelölése, amelyet – az 1/2016. (II. 15.) PK vélemény 3. pontjához fűzött indokolásból kitűnően – konkrétan, a jogforrás, a paragrafusszám, az esetleges bekezdések és pontok számának megadásával kell meghatározni, követelmény továbbá az is, hogy az így megjelölt jogszabályhely megfeleljen a jogszabálysértés szöveges körülírásának.
- [32] Az rPp. 272. § (3) bekezdése értelmében egyedül akkor térhet el a Kúria a felülvizsgálati kérelemben tévesen megjelölt konkrét jogszabályhelyektől az állított jogszabálysértések vizsgálata során, ha e körben nyilvánvaló, azonosítható elírás történt, vagyis, ha a jogszabálysértés tényének megfelelő szöveges előadása alapján meg lehet állapítani, hogy a kérelem előterjesztője a kérelemben tévesen írtak helyett milyen jogszabályhely megsértésére kívánt valójában hivatkozni. Jelen ügyben e szabály alkalmazására nem volt mód.
- [33] Az előzőekben kifejtettekre figyelemmel, tartalmi hiányosságánál fogva – a megsértett konkrét jogszabályhely megjelölésének elmaradása miatt – nem vizsgálta érdemben a Kúria a felülvizsgálati kérelem hivatkozását a per egyfokúvá tételére, továbbá a határozat teljességének sérelmére amiatt, hogy az ügyben eljáró bíróságok döntéseikkel nem merítették ki a keresetet. A felperes az általa az előzőek szerint állított eljárási jogszabálysértésekhez kapcsolódóan nem jelölte meg az rPp.-nek az előadott jogszabálysértésekhez igazodó, az ügyben sérült konkrét szabályát, ami kizárta a felülvizsgálati kérelem érdemi vizsgálatát a vonatkozó részében.
- [34] A felülvizsgálati eljárás korlátaira tartozóan rögzíti továbbá a Kúria, hogy a felülvizsgálati eljárásnak – a felülvizsgálati kérelem rendkívüli perorvoslat jellegéből következően – nem lehet tárgya sem olyan tény-, sem pedig jogkérdés, amely a megelőző eljárásoknak nem volt tárgya [rPp. 270. § (2) bekezdés, 275. § (1) bekezdés]. Jelen ügyben ilyennek minősült az árfolyamkockázat fogyasztó általi korlátlan viselésére vonatkozó kikötés tisztességtelensége, amelyet a felperesek nem tettek a kereset, ezáltal a per tárgyává, ezen túlmenően pedig – az alábbiakban kifejtettek szerint – a jelzett szerződéses feltétel nem vetette fel a semmisség hivatalból történő figyelembevételét sem.

- [35] A felperesek keresete alapján a per tárgyát a felek közti szerződés létrejötte, érvénytelensége, illetve az alperessel kötött szerződésből adott feltétel (a közjegyzői okiratba foglalás kötelezettségét előíró rendelkezés) semmisségének vizsgálata jelentette, ez utóbbi kikötés állított tisztességtelensége miatt.
- [1] Az ügyben eljáró bíróságok helytállóan következtettek a csatolt iratokban rögzített tartalommal a felek közti kölcsönszerződés érvényes létrejöttére. Az elsőfokú eljárásban rendelkezésre bocsátott iratokból – kiemelten a hitelkérelem és a felek mindegyike által aláírt 2007. október 1-jei kölcsönszerződés alapján – megállapítható: a peres felek között valamennyi lényeges kérdésre kiterjedően a kölcsönszerződés az írásban rögzített tartalommal létrejött [rPtk. 523. §, 205. § (1) és (2) bekezdés, 218. § (1) bekezdés], megfelelt az rHpt. 213. § (1) bekezdés a), e) pontjaiban megfogalmazott elvárásoknak is. Egyetértett a Kúria a jogerős ítélet álláspontjával a felek kölcsönszerződésének deviza alapú minősítését illetően is. A jogerős ítélet helytálló megállapításainak megismétlése nélkül hangsúlyozza a Kúria, hogy nem hagyott kétséget a felek közti jogügylet deviza alapú jellege felől a szerződésben alkalmazott konstrukció, amely megfeleltethető volt a 6/2013. PJE jogegységi határozat tartalmának. A deviza alapú kölcsön lényege, hogy az adós tartozása devizában keletkezik, a folyósításra és a törlesztésre pedig forintban kerül sor. Deviza alapú kölcsönügyleteknél a kölcsönösszeg, ezáltal a törlesztőrészletek meghatározásának egyformán tipikus módja, ha a felek a kölcsönt devizában, de az is, amennyiben forintban határozzák meg, ugyanakkor a szerződés egyéb rendelkezései nem hagynak kétséget afelől, hogy a hitelező a devizában megállapított és nyilvántartott kölcsönt a szerződésben kikötött – tipikusan a kölcsönt nyújtó pénzintézet által alkalmazott – irányadó árfolyamon átszámítva forintban folyósítja, az adósnak pedig ennek az összegnek megfelelő összeget és annak járulékait kell visszafizetnie forintban, a szerződésben meghatározott árfolyam aktuális értékének figyelembevételével [6/2013. PJE jogegységi határozat indokolása III. 2.a) pont, rPtk. 200. § (1) bekezdés].
- [2] Mindebből következik egyúttal az is, hogy a perbeli devizaalapú fogyasztói kölcsönszerződés a DH1. tv. 1. § (1) bekezdése, a DH2. tv. 1. §-a szerint e törvények hatálya alá tartozott, amelyet egyébként – a DH1. tv. 3. § (1) bekezdésének megfelelő kikötés alkalmazásán keresztül – a felülvizsgálati kérelem sem vont kétségbe.
- [1] Az ügyben eljáró bíróságok ítéleteinek indokolásából kitűnően az érvénytelenségi kereset elutasításához vezetett egyrészt, hogy az érvénytelenség felperesek által alkalmazni kért jogkövetkezménye előterjesztésének hibája miatt a teljes kereset nem felelt meg a DH2. tv. 37. § (1) bekezdésében írtaknak, megállapítható volt továbbá az elsőfokú ítéletben írtak szerint az is, hogy a perbeli kölcsönszerződés az abban alkalmazott konstrukció miatt – miként azt a szerződéstípusra nézve a 6/2013. PJE jogegységi határozat 2. pontja is megállapította – nem minősült jóerkölcsbe ütközőnek, kiemelt tartalmi elemei kellő meghatározottságával megfelelt az rHpt. 213. § (1) bekezdés a) és e) pontjaiban foglalt elvárásoknak. Mindezzel a Kúria maradéktalanul egyetértett. A felülvizsgálati kérelem érvelésével kapcsolatban csupán azt emeli ki, hogy a felek szerződésében alkalmazott devizakonstrukcióban a folyósítani vállalt kölcsön és a törlesztőrészletek kikötött devizában (CHF) való megállapítása mellett mindkét szerződő fél főkötelezettsége kapcsán, tehát mind a hitelező által folyósítandó kölcsönösszeg, mind pedig az adós kötelezettségét adó törlesztőrészletek tekintetében tartalmazta a perbeli szerződés a vonatkozó forintösszegek egyidejű, összegszerű meghatározását, miáltal – a felülvizsgálati kérelem logikájától eltérően, egyúttal az eljárás felfüggesztésére irányuló indítvány indokával szemben – nem volt jogi jelentősége az ügyben az árfolyamrés alkalmazására vonatkozó feltétel [DH1. tv. 3. § (1) és (2) bekezdés] tisztességtelensége jogkövetkezményének.
- [2] Megalapozatlanul utaltak a felperesek az ügyben eljáró bíróságok mulasztására a per tárgyán túlmutató szerződési feltételek tisztességtelenségének és ezen alapuló semmisségének hivatalból történő észlelésével összefüggésben.

- [3] Leszögezi a Kúria, hogy a felülvizsgálati kérelem csupán általánosságban hivatkozott a semmisség észlelésével kapcsolatos bírósági mulasztásra, anélkül, hogy a felperesek az ügyre egyediesített tartalommal kifejtették volna álláspontjukat és megjelölték volna a véleményük szerint fennálló, de észlelni elmulasztott semmisségi okot, az azt hordozó szerződéses rendelkezést, tartalmat és az érvénytelenség mibenlétét.
- [4] A kereseti kérelemhez kötöttség szabálya és a kereseti kérelmen való túlterjeszkedés tilalma mellett [rPp. 3. § (2) bekezdés, 213. § (1) bekezdés, 215. §] – a kereset tárgya és a felperesek kereseti tényállítása mentén – nem volt megállapítható az ügyben eljáró bíróságok kötelezettségének elmulasztása a rendelkezésre álló bizonyítási anyag alapján tényként egyértelműen megállapítható, nyilvánvaló semmisség észlelését, illetve ehhez kapcsolódóan a felek nyilatkozattételi felhívását illetően, a per tárgyán túl jelentkező esetleges semmisségi okkal összefüggésben [1/2005. (VI. 15.) PK vélemény, 2/2010. (VI. 28.) PK vélemény 4.a) és b) pont].
- [5] A fogyasztói irányelv rendelkezéseiből sem vezethető le az előzőektől eltérő elvárás, miként azt az irányelv 4. cikk (1) és 6. cikk (1) bekezdésének értelmezésével az EUB is kimondta a C-511/17. számú ügyben hozott ítéletében. Eszerint a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló fogyasztói irányelv 6. cikkének (1) bekezdését akként kell értelmezni, hogy az a nemzeti bíróság, amely a fogyasztó által annak megállapítása iránt indított kereset tárgyában jár el, hogy az e fogyasztó által az eladóval vagy szolgáltatóval megkötött szerződésben foglalt bizonyos feltételek tisztességtelenek, csak azokat a feltételeket köteles megvizsgálni, amelyek kapcsolódnak a jogvitának a felek által meghatározott tárgyhöz, amint rendelkezésére állnak az ehhez szükséges – adott esetben bizonyításfelvétellel kiegészített – jogi és ténybeli elemek. Nem köteles viszont hivatalból és egyenként megvizsgálni a nemzeti bíróság az összes többi olyan szerződési feltételt, amelyeket a fogyasztó keresettel nem támadott, annak vizsgálata érdekében, hogy e feltételek tisztességteleneknek minősülnek-e. A fogyasztói irányelv 4. cikkének (1) bekezdését és 6. cikkének (1) bekezdését akként kell értelmezni, hogy jöllehet a fogyasztó követeléseinek alapjául szolgáló szerződési feltétel tisztességtelen jellegének értékeléséhez figyelembe kell venni a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató által megkötött szerződés összes többi feltételét, e figyelembevétel önmagában nem vonja maga után az eljáró nemzeti bíróság kötelezettségét arra, hogy hivatalból vizsgálja meg ezen összes feltétel esetlegesen tisztességtelen jellegét.
- [6] A fogyasztó számára az irányelv alapján hivatalból biztosítandó védelem nem terjedhet addig, hogy a nemzeti bíróságok figyelmen kívül hagyják a jogvita tárgyának – ahogyan azt a felek az általuk felhozott jogalapok fényében értelmezett követeléseik révén meghatározták – kereteit vagy túlterjeszkedjenek azokon. A nemzeti bíróság nem köteles a jogvitát az előtte felhozott kereseti kérelmeken és jogalapokon túl kiterjeszteni azáltal, hogy az esetlegesen tisztességtelen jellegük vizsgálata érdekében egyenként elemzi az olyan szerződés összes többi feltételét, amelynek csupán bizonyos feltételei képezik tárgyát az e bíróság elé terjesztett keresetnek. Ezt az értékelést igazolja egyrészt a rendelkezési elv, amely szerint a jogvita tárgyát a felek határozzák meg, továbbá a ne ultra petita elve, amely szerint a bíróság nem terjeszkedhet túl a felek kérelmein. Ez elvek sérülnének, ha a nemzeti bíróságok a fogyasztói irányelv értelmében kötelesek lennének a jogvita tárgyának a felek kérelmei és jogalapjai révén meghatározott kereteit figyelmen kívül hagyni vagy azokon túlterjeszkedni. Következésképpen a nemzeti bíróság az elé terjesztett jogvita tárgyának keretei között köteles hivatalból megvizsgálni valamely szerződési feltételt azon védelem címén, amelyet a fogyasztói irányelv értelmében biztosítani kell a fogyasztónak, annak elkerülése érdekében, hogy a fogyasztó követeléseit elutasítsa egy – adott esetben jogerőre emelkedő – határozattal, miközben e követeléseknek helyt lehetett volna adni, ha e fogyasztó a tájékoztatatlansága folytán nem mulasztott volna el hivatkozni e feltétel tisztességtelen jellegére {C-511/17. számú ítélet indokolásának [30], [31], [32] bekezdései}.

- [7] A kifejtettek értelmében a Kúria a jogerős ítéletet az rPp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

Záró rész

- [8] Az eredménytelen felülvizsgálati kérelem alapján a felperesek egyetemlegesen kötelesek megfizetni az alperes áfával növelt ügyvédi munkadíjból álló felülvizsgálati eljárási költségét, valamint az illetékfeljegyzési joguk folytán le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket [rPp. 270. § (1) bekezdés, 78. § (1) bekezdés, 82. § (1) bekezdés, 1990. évi XCIII. törvény 59. § (1) bekezdés, 74. § (3) bekezdés, 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdés]. Az ügyvédi munkadíj összegét a Kúria a kifejtett ügyvédi tevékenység figyelembevételével a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (3), (5) és (6) bekezdése, 4/A. § (1) bekezdése alkalmazásával határozta meg.
- [9] A Kúria a határozatát tárgyaláson hozta meg.

Budapest, 2020. október 27.

Dr. Farkas Attila s.k. a tanács elnöke, Dr. Gáspár Mónika s.k. előadó bíró, Dr. Csőke Andrea s.k. bíró

A kiadmány hitelül: